

โครงสร้างและผู้กระทำการที่มีผลต่อการขยายตัว ของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์

ชัยณรงค์ เครือนวน^๓ พิมพ์ประไพ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา^๔

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ผู้กระทำการและปฏิสัมพันธ์ของผู้กระทำการ และสร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาพนันฟุตบอลออนไลน์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล 3 แบบ คือ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึกและเสวนากลุ่มย่อย วิธีวิทยาวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัว ประกอบด้วย เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาสซึ่งเปรียบเสมือนเงื่อนไขส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เป็นข้อจำกัดซึ่งมีผลต่อการป้องกัน ควบคุม ปราบปราม และเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เป็นแรงดึงในฐานะแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ส่วนผู้กระทำการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้บริการในต่างประเทศ กลุ่มผู้ประกอบการในประเทศ และกลุ่มผู้เล่นพนัน ผู้กระทำการเหล่านี้ได้เชื่อมร้อยและกระชับเครือข่ายผ่านการสร้างความสัมพันธ์แนวดิ่งและแนวราบเพื่อขยายเครือข่ายพนันฟุตบอลออนไลน์ สำหรับข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหา ระยะแรกอาจใช้มาตรการควบคุมและปราบปรามอย่างเข้มงวด ระยะกลางเป็นขั้นตอนเตรียมความพร้อมเพื่อเปลี่ยนผ่านการพนันฟุตบอลออนไลน์ ให้กลายเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ระยะยาวเป็นขั้นตอนสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจหากประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบอาจพิจารณาอนุญาตให้มีการเล่นหรือประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์อย่าง ถูกกฎหมายภายใต้การกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ: เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง, ผู้กระทำการ, พนันฟุตบอลออนไลน์

^๓ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: chainarong@go.buu.ac.th

^๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: pimprapai@go.buu.ac.th

วันที่รับบทความ: 3 พฤษภาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2566 และวันที่ตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2566

Structures and Agency that Affect the Expansion of the Online Football Betting Business

Chainarong Krueanuan^a Pimprapai Snitwong Na Ayudhya^b

Abstract

This qualitative research aims to analyze the structural conditions, agency and their interactions, and proposes the guidelines to prevent and solve problems arising from online football betting. The research methodology adopted 3 types of data collection: documentary study, interview, and focus group discussion. The analytical method used the structural analysis and agency. The results of the study found that the structural conditions that resulted in the expansion of the online football betting business consisted of structural conditions that provide opportunities which are similar to conditions to promote and support the online football betting business; restrictive structural conditions affecting prevention, control, suppression; and structural conditions that are forced as incentives arising from the online football betting business. With regards to the agency, there are groups of service providers abroad, domestic entrepreneurs, and gamblers. These agency have connected and strengthened the network through vertical and horizontal relationships to expand the online football betting network. For the guidelines on preventing and solving problems, in the short period, strict control and suppression measures may be used. In the moderate period, this is the preparatory process for the transition of legalizing online football betting. In the long period, this is the participating and decision-making process. If the majority of people agree on this matter, permission to bet or operate legal online soccer betting businesses under close supervision and monitoring may be considered.

Keywords: Structural Conditions, Agency, Online Football Betting

---

^a Assistant Professor, Faculty of Political Science and Law, Burapha University E-mail: chainarong@go.buu.ac.th

^b Assistant Professor, Faculty of Political Science and Law, Burapha University E-mail: pimprapai@go.buu.ac.th

บทนำ

การพนันออนไลน์ประเภทพนันฟุตบอลเป็นรูปแบบการพนันที่ได้รับความนิยมและขยายตัวอย่างมากในกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชากรวัยแรงงาน การพนันลักษณะนี้ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านรูปแบบการเล่นพนันจากเดิมที่เป็นระบบโต๊ะพนันบอลซึ่งเป็นระบบปิด (Offline) (Panyakaew, 2014, pp.222-223) สู่การเล่นพนันที่ไม่ถูกจำกัดด้วยพื้นที่และเวลา (Space and Time) ด้วยเหตุนี้ผู้เล่นจึงเล่นพนันได้ทุกที่ทุกเวลา ขณะเดียวกันวิธีการเล่นพนันออนไลน์ก็เป็นปัจจัยดึงดูดให้ผู้เล่นรายใหม่เข้าสู่การพนันประเภทนี้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้เล่นสามารถวางเดิมพันได้ทั้งก่อนหรือระหว่างการแข่งขัน (Wongsinsirikul, 2011, pp.63) และการเล่นพนันก็มีความหลากหลายทั้งอัตราต่อรองรวมถึงรูปแบบการวางเดิมพัน ประกอบกับที่ผ่านมาการควบคุมปราบปรามต้องเผชิญกับข้อจำกัดและอุปสรรคหลายมิติ ด้วยปฏิสัมพันธ์ของเงื่อนไขเหล่านี้ทำให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

การดำรงอยู่ของเงื่อนไขข้างต้น เกิดขึ้นควบคู่กับปฏิบัติการและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์หลายระดับ ซึ่งพยายามเชื่อมร้อยและกระชับเครือข่าย รวมถึงประกอบสร้างกลยุทธ์ดึงดูดผู้เล่นพนันรายใหม่และรักษาผู้เล่นพนันรายเดิมไว้ เพื่อใช้ผู้เล่นพนันเป็นกลไกขยายธุรกิจและแสวงหาความมั่งคั่ง

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุให้คณะผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีเงื่อนไขเชิงโครงสร้างอะไรบ้างที่ส่งผลให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภายใต้การขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์มีผู้กระทำการกลุ่มใดบ้างเข้ามาเกี่ยวข้องโดยผู้กระทำการเหล่านั้นสร้างเครือข่ายหรือมีปฏิสัมพันธ์กันลักษณะใด รวมถึงจะมีแนวทางหรือมาตรการอย่างไรเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาการพนันฟุตบอลออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัว
2. เพื่อวิเคราะห์ผู้กระทำการและปฏิสัมพันธ์ของผู้กระทำการที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์
3. เพื่อสร้างข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาพนันฟุตบอลออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมในงานวิจัยนี้ จะใช้แนวคิดโครงสร้างและผู้กระทำการเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจ แนวคิดโครงสร้างเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมหรือพฤติกรรมของมนุษย์ถูก

กำหนดจากโครงสร้างเป็นหลัก มนุษย์ไม่มีทางเลือกที่จะแสดงพฤติกรรม ส่วนแนวคิดผู้กระทำการเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นผลจากการกระทำโดยเจตนาของมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนั้นมนุษย์จึงแสดงพฤติกรรมแบบสมัครใจไม่มีใครบังคับ แนวคิดทั้งสองต่างมีจุดอ่อนและข้อจำกัดในการอธิบายสังคม กล่าวคือ แนวคิดโครงสร้างให้ความสำคัญต่อการสะท้อนกลับและความเป็นอิสระของผู้กระทำการต่ำเกินไป ขณะที่การกระทำทางสังคมของแนวคิดผู้กระทำการอาจเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไขเฉพาะเท่านั้น ภายใต้ข้อจำกัดข้างต้นงานวิจัยฉบับนี้จึงเน้นบูรณาการระหว่างแนวคิดโครงสร้างและผู้กระทำการ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระดับการวิเคราะห์ส่วนใหญ่และส่วนย่อย รวมทั้งรูปแบบการอธิบายจากผู้กระทำการและโครงสร้าง ด้วยความเชื่อที่ว่าสรรพสิ่งทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์กัน เป็นผลให้โครงสร้างทางสังคมกับการกระทำของปัจเจกบุคคลต่างมีอิทธิพลต่อกันหรือเชื่อมโยงกันไม่มากก็น้อย (Limmanee, 1999; Phuanghat, 2005; Yanyongkasemsuk, 2012)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าโครงสร้างและผู้กระทำการมีความแตกต่างกันทำให้การอธิบายความสัมพันธ์จึงต้องแยกให้เห็นอย่างชัดเจน เพราะโครงสร้างและผู้กระทำการมีลักษณะเฉพาะไม่อาจลดทอนไปเป็นอีกสิ่งหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเชิงวิชาวิธี (Dialectic) แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยไม่นำเอาโครงสร้างและผู้กระทำการรวมเข้าไว้ด้วยกัน แม้บางสถานการณ์โครงสร้างจะดำรงอยู่ก่อนผู้กระทำการ แต่โครงสร้างก็ไม่อาจควบคุมหรือกำหนดผู้กระทำการได้ทั้งหมด เพราะผู้กระทำการมีความสามารถประกอบสร้าง (Construction) ผลิตซ้ำ (Reproduction) และเปลี่ยนรูปโครงสร้างได้ (Transformation)

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ คือ การศึกษาเอกสารทั้งเอกสารขั้นต้น (Primary Data) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) แบ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจพนันออนไลน์ระดับซีเนียร์และมาสเตอร์ จำนวน 3 ราย เอเยนต์ 1 รายและผู้เล่นพนัน จำนวน 11 ราย กระบวนการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลพิจารณาจากการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ การเสวนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ประกอบธุรกิจพนันออนไลน์ระดับเอเยนต์ จำนวน 2 ครั้ง และกลุ่มผู้เล่นพนันจำนวน 2 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างบุคคลที่สถานภาพเดียวกัน วิธีเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยจะคำนึงถึงประเด็นทางกฎหมายหมายควบคู่กับจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยชื่อหรือระบุสถานะทางสังคมที่อาจสื่อ

หรือตีความได้ว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ส่วนการตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการเก็บหลายวิธีการ (Methods Triangulation) สำหรับวิธีวิทยาวิเคราะห์ข้อมูล (Methodological Approach) ใช้การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ (Structure and Agency Analysis) ที่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพลังของโครงสร้างสังคมและผู้กระทำการทางสังคม โดยโครงสร้างเปรียบเสมือนแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องระดับหนึ่ง ขณะที่ผู้กระทำการเป็นกลุ่มบุคคลที่มีเจตจำนงในการปฏิบัติการทางสังคม

ผลการวิจัย

1. เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ส่งผลให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัว ในที่นี้ คือ เงื่อนไขที่เปิดโอกาส เงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัดและเงื่อนไขที่เป็นแรงดึง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาส เป็นเงื่อนไขที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ธุรกิจการพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัว ประกอบด้วย 5 เงื่อนไขใหญ่ ๆ คือ

1) การขยายตัวและโอกาสเข้าถึง/การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทั่งกลายเป็นเงื่อนไขให้ผู้คนกลุ่มหนึ่งปรับเปลี่ยนรูปแบบและพฤติกรรมการเล่นพนันจากโต๊ะพนันสู่การพนันออนไลน์ ขณะที่บางกลุ่มเริ่มเรียนรู้และผันตัวเข้าสู่การเป็นนักพนันฟุตบอลออนไลน์หน้าใหม่ ด้วยเหตุผลว่าการพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นเกมพนันที่เข้าถึงได้ง่ายไม่ถูกจำกัดด้วยพื้นที่และเวลาทำให้เล่นพนันได้ทุกที่ที่มีอินเทอร์เน็ตเข้าถึง (Anonymous (1), Interview, December 20, 2020)

2) การขยายตัวของตลาดและธุรกิจพนันออนไลน์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับธุรกิจพนันออนไลน์ระดับโลกที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังขนาดตลาดธุรกิจพนันที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี สถานการณ์การขยายตัวของตลาดและธุรกิจพนันออนไลน์ของโลกเช่นนี้ กลายเป็นโอกาสให้ผู้คนกลุ่มหนึ่งในประเทศไทยเลือกเข้าสู่ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ประกอบกับมีปัจจัยหนุนในประเทศทั้งการขยายตัวของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสะดวกในการเล่นพนันออนไลน์ ประเภทและรูปแบบของพนันออนไลน์ ค่านิยมและพฤติกรรมการเล่นพนันของคนไทย

3) ความเฟื่องฟูและการขยายตัวของการแข่งขันฟุตบอล ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ เพราะการแข่งขันฟุตบอลจะมีการสับเปลี่ยน หมุนเวียนไปมาทั้งในประเทศและต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในระดับทีมชาติหรือฟุตบอลลีกที่มีหลายระดับ เช่นเดียวกับช่วงเวลาการแข่งขันของแต่ละประเทศหรือทวีปที่ไม่ตรงกัน ด้วยเหตุนี้จึงมีการแข่งขันฟุตบอลเกือบ 24 ชั่วโมง

กระทั่งนักพนันสามารถเล่นพนันได้ตลอดเวลาและเป็นการเล่นแบบเรียลไทม์ (Realtime) (Anonymous (4), Interview, December 23, 2020; Anonymous (5), Interview, December 23, 2020)

4) *โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม* การประกอบสร้างและผลิตซ้ำความเป็นชายในรูปแบบของความแข็งแกร่ง เข้มแข็งและความเป็นผู้นำ (Ramitanon, 2013) ส่งผลเชิงเชื่อมโยงต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ เพราะสนามการพนันฟุตบอลออนไลน์ คือ สถานที่ที่พิสูจน์ความเป็นชายตามนิยามกระแสหลัก (Panyakaew, 2014, pp.214,237) เช่น การเล่นพนันเป็นส่วนหนึ่งของการทดลองอยู่กับความเสี่ยง แบกรับความกดดันหรือเป็นสถานที่ทดสอบความอดทนอดกลั้น กล้าได้กล้าเสีย ซิงไหวพริบ เป็นต้น (Anonymous (8), Interview, January 4, 2021; Anonymous (9), Interview, January 8, 2021)

5) *ค่านิยมของผู้เล่นพนัน* พนันฟุตบอลออนไลน์เป็นเกมพนันที่ได้รับความนิยมในกลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากผู้กระทำการกลุ่มนี้ เชื่อว่าเป็นการพนันที่เล่นได้ทุกที่ทุกเวลาหรือมีเงินเล็กน้อยก็เล่นพนันได้และรู้สึกปลอดภัย เป็นส่วนตัวไม่ต้องแสดงตัวตนรวมถึงไม่มีหลักฐานการเล่นพนัน (Anonymous (2), Interview, December 21, 2020; Anonymous (3), Interview, December 21, 2020)

(2) *เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เป็นข้อจำกัด* ในฐานะอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่ส่งผลต่อการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ จนเป็นสาเหตุให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบด้วย 3 เงื่อนไขใหญ่ ๆ คือ

1) *ข้อจำกัดของกลไกรัฐด้านการปราบปราม* ที่ขาดประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังจะเห็นได้จาก

(ก) *กลไกด้านกฎหมาย* ปัจจุบันกฎหมายที่ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาพนันฟุตบอลออนไลน์ คือ พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 แต่กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากบทบัญญัติบางมาตราล้าสมัยไม่สอดคล้องกับรูปแบบหรือวิธีการเล่นการพนันที่ซับซ้อนมากขึ้น เพราะมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเล่นพนัน (Office of the Council of State, 2016) ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวนำไปสู่การปรับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อป้องกันปราบปรามการพนันออนไลน์แต่ในทางปฏิบัติกลับมีอุปสรรคหลายประการ (Soontarot, 2016, pp.14,18; Phangphadung, n.d.,p.31; Srisuwan,n.d.,pp.44,50-51)

(ข) *สถาบันที่ทำหน้าที่ควบคุมปราบปราม* ในที่นี้หมายถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่จับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แต่ที่ผ่านมาการควบคุม

ปราบปราม ต้องเผชิญกับปัญหาหรือข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐาน รูปแบบและลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการพนันฟุตบอลออนไลน์ที่ไม่ใช่การกระทำความผิดซึ่งหน้า รวมทั้งไม่สามารถจับกุมเจ้าของหรือผู้ประกอบการพนันฟุตบอลออนไลน์ได้ ตลอดจนขาดการบูรณาการและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Praophan, 2019, p.3; Soontarot, 2016, p.19; Limsathit, 2012, p.6) นอกจากนี้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ยังเชื่อมโยงกับผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอำนาจในสังคม

2) *ศักยภาพและประสิทธิภาพของกลไกรัฐด้านอุตสาหกรรม* ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสื่อมวลชน ซึ่งเปรียบเสมือนกลไกที่ทำหน้าที่ก่อกำแพงทางสังคม เพื่อป้องกันไม่ให้สมาชิกในสังคมเข้าสู่การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ แม้ที่ผ่านมามีปลูกฝังความคิดหรือชี้ให้เห็นโทษและผลกระทบ มิติต่าง ๆ ของการเล่นพนัน แต่ปฏิบัติทางสังคมเช่นนี้กลับไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังตัวเลขนักพนันหน้าใหม่หรือสถิติการเล่นพนันที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี

3) *ต่างประเทศยอมรับการดำรงอยู่ของการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์* เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ในต่างประเทศ ใช้วิธีขอประกอบกิจการในประเทศที่อนุญาตให้มีการเล่นพนันอย่างถูกกฎหมาย หลังจากนั้นจึงกระจายเว็บไซต์พนันควบคู่กับสร้างเครือข่ายกับเจ้ามือในประเทศต่าง ๆ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการปราบปรามหรือควบคุมไม่สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการจับกุมผู้กระทำที่อยู่ปลายน้ำรวมถึงปิดและบล็อกเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ที่เปิดให้บริการในประเทศแต่เว็บไซต์หลักที่เป็นแม่ข่ายยังคงเปิดบริการตามปกติ

(3) *เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เป็นแรงดึง* ในฐานะแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์เพื่อดึงดูดผู้เล่นพนัน เงื่อนไขเชิงโครงสร้างมีดังนี้ประกอบด้วย 3 เงื่อนไขใหญ่ ๆ คือ

1) *วิธีและรูปแบบการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์* ที่แตกต่างและมีความเสี่ยงน้อยกว่าการเล่นพนันกับโต๊ะพนันฟุตบอลเนื่องจากมีรูปแบบการเล่นที่หลากหลาย ทำให้นักพนันมีช่องทางเล่นพนันตามความชอบ ประสบการณ์หรือความถนัด (Anonymous (6), Interview, December 28, 2020; Anonymous (7), Interview, December 28, 2020) ขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็ยังได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเล่นให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เช่น ช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้มีการสร้างกีฬาฟุตบอลเสมือนจริง (Virtual Sport) ให้นักพนันเล่นพนัน เป็นต้น

2) *กลยุทธ์ทางการตลาด* ถูกนำมาใช้เพื่อดึงดูดผู้เล่นพนันรายใหม่และรักษานักพนันกลุ่มเดิม เช่น การให้ของสมนาคุณ เงินรางวัลทั้งในรูปของจำนวนเงินและเปอร์เซ็นต์ ของสมนาคุณแบบขั้นบันไดตามจำนวนเงินที่ฝากในแต่ละครั้ง โบนัสกรณีฝากเงิน โปรโมชันกรณีทายผลผิดทั้งหมดหรือผิดต่อเนื่อง ค่าคอมมิชชั่นยอดเทิร์นโอเวอร์ ไม่กำหนดอัตราขั้นต่ำในการเดิมพัน เป็นต้น

3) *กลไกครองใจผู้เล่นพนัน* ซึ่งถูกประกอบสร้างและแสดงออกผ่านปฏิบัติการทางภาษาและปฏิบัติการทางสังคมหลายรูปแบบ อาทิ การสร้างจินตภาพ (Imagery) เกี่ยวกับการเล่นพนันฟุตบอลที่แตกต่างจากการรับรู้ของสาธารณชน เช่นเดียวกับความพยายามครองความคิดและปฏิบัติการผู้เล่นผ่านการวิเคราะห์เกมหรือทำนายผล โดยบุคคลที่ถูกนิยามว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Experts) การผลิตสร้างภาพจำผ่านการใช้พรีตตีหรือเน็ตไอดอลและทำให้เห็นอยู่เป็นประจำผ่านการประชาสัมพันธ์เว็บไซต์พนันในสื่อสังคมออนไลน์ หรือประกอบสร้างกรอบความคิด (Mindset) เกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์

2. **ผู้กระทำการและปฏิสัมพันธ์ของผู้กระทำการที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์** กล่าวได้ว่า การขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์เกิดขึ้นจากผู้กระทำการ 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ให้บริการพนันฟุตบอลออนไลน์ในต่างประเทศ กลุ่มผู้ประกอบการพนันฟุตบอลออนไลน์ในประเทศและกลุ่มผู้เล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ ผู้กระทำการเหล่านี้แสดงบทบาทรวมถึงมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **กลุ่มผู้ให้บริการพนันฟุตบอลออนไลน์ในต่างประเทศ** ในฐานะแม่ข่ายของเว็บไซต์พนันฟุตบอล ที่ผ่านมาเว็บไซต์พนันฟุตบอลต่างประเทศที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย มี 2 เว็บไซต์ คือ สโบเบท (SBOBET) ดำเนินการโดย Celton Manx Limited บริษัทดังกล่าวถูกจดทะเบียนใน Isle of Man ซึ่งเป็นดินแดนปกครองตนเองภายใต้การกำกับดูแลของสหราชอาณาจักร การประกอบธุรกิจพนันออนไลน์ในทวีปเอเชีย บริษัท Celton Manx Limited ได้จัดตั้งบริษัทในเครือชื่อว่า Fortuneport Enterprises Limited ซึ่งได้รับอนุญาตประกอบกิจการพนันประเภททายผลกีฬา (Sport Betting) จาก Philippine Amusement and Gaming Corporation (PAGCOR) แห่งประเทศฟิลิปปินส์ (SBOBET, 2021) และยูฟ่าเบท (UFABET) ถูกสันนิษฐานว่าดำเนินการโดยกลุ่มทุนข้ามชาติจากประเทศจีนหรือเป็นการร่วมลงทุนระหว่างกลุ่มทุนจากจีน มาเลเซียและไทย หรืออาจเกิดขึ้นจากการร่วมลงทุนระหว่างกลุ่มทุนไทยและจีน (Anonymous (10), Interview, February 14, 2021; Anonymous (11), Interview, February 21, 2021; Anonymous (13), Interview, March 13, 2021)

(2) **กลุ่มผู้ประกอบการพนันฟุตบอลออนไลน์ในประเทศ** ที่มีหลายระดับลดหลั่นกันไป ตั้งแต่ซูเปอร์ซีเนียร์ (Super Senior) ซีเนียร์ (Senior) มาสเตอร์ (Master) และเอเจนต์ (Agent) รวมถึงกลุ่มผู้กระทำการที่มีส่วนเชื่อมโยง ดังนี้

1) *ซูเปอร์ซีเนียร์ (Super Senior)* เป็นผู้กระทำการระดับบนสุดของโครงสร้างการพนันฟุตบอลออนไลน์ในประเทศ ถือครองความรับผิดชอบและได้รับผลประโยชน์จากธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ (ถือสุ้) ประมาณ 90-95% (ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างกลุ่มผู้ให้บริการพนันฟุตบอลออนไลน์ใน

ต่างประเทศหรือการตกลงระหว่างซุเปอร์ซีเนียร์กับลูกข่าย) เมื่อพิจารณาบทบาทและปฏิบัติการของกลุ่มซุเปอร์ซีเนียร์ที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ สะท้อนให้เห็น 3 มิติ คือ หนึ่ง เป็นผู้นำเข้าระบบและเว็บไซต์สำหรับเล่นพนันโดยเป็น “แม่ข่ายหลัก” ของการประกอบธุรกิจในประเทศ ขณะเดียวกันก็เป็น “เสาหลัก” ที่คอยค้ำจุนธุรกิจและผู้ประกอบธุรกิจระดับรอง สองสร้างซีเนียร์ (รวมถึงสร้างมาสเตอร์) ในฐานะเจ้ามือระดับกลาง สามคุ้มครองและเป็นหลักประกันให้กับลูกข่าย ในสถานการณ์ปกติซุเปอร์ซีเนียร์อาจเชื่อมร้อยเครือข่ายกับกลไกรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยกลวิธีต่าง ๆ และกรณีมีเหตุจำเป็น จะทำหน้าที่ “เคลียร์ (Kamolvisit, 4 August 2020; Anonymous (11), Interview, February 21, 2021)

2) ซีเนียร์ (Senior) เป็นเจ้ามือระดับกลาง (ค่อนข้างใหญ่) เนื่องจากมีลูกข่ายทั้งระดับมาสเตอร์และเอเยนต์ รวมทั้งมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเป็นจำนวนมาก ซีเนียร์ถือหุ้นในธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ประมาณ 70-90% ผู้กระทำการกลุ่มนี้อยู่ในเครือข่ายของกลุ่มซุเปอร์ซีเนียร์และจะได้รับเครดิตจำนวนหนึ่งจากกลุ่มซุเปอร์ซีเนียร์ บทบาทของกลุ่มซีเนียร์สะท้อนให้เห็น 2 มิติ คือ หนึ่ง สร้างลูกข่ายที่เรียกว่ามาสเตอร์และกำกับ ดูแลการบริหารจัดการลูกข่ายของมาสเตอร์ สองสร้างและบริหารจัดการเว็บไซต์ย่อย ตลอดจนสนับสนุนหรือออกแบบกลวิธีกระตุ้นการเล่นพนัน (Anonymous (11), Interview, February 21, 2021)

3) มาสเตอร์ (Master) เป็นเจ้ามือพนันระดับกลาง มีบทบาทคล้ายคลึงกับซีเนียร์ คือ สร้างเอเยนต์และเว็บไซต์พนันย่อย แม้บทบาทระหว่างมาสเตอร์และซีเนียร์จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่หากพิจารณาโครงสร้างในธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ พบว่า มาสเตอร์ถือหุ้นน้อยกว่าซีเนียร์ คือ ถือหุ้นประมาณ 65-80% ประกอบกับมีลูกข่ายน้อยกว่าและมาสเตอร์ยังอยู่ใต้การกำกับควบคุมของซีเนียร์

สำหรับบทบาทและปฏิบัติการของซีเนียร์และมาสเตอร์ ที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ พบว่า ผู้กระทำการทั้งสองกลุ่มเป็นผู้สร้างเว็บไซต์ย่อยให้เล่นพนันได้โดยตรงไม่ผ่านเอเยนต์หรือเรียกว่า “ระบบเงินสด” นอกจากนี้ยังเป็นผู้เปิดระบบเล่นพนันให้แก่ลูกข่ายระดับรองหรือเรียกว่า “ระบบเครดิต” จากนั้นจะกระตุ้นลูกข่ายให้แสวงหาหรือขยายฐานการเล่นพนัน โดยออกแบบกลยุทธ์ โปรโมชันและปฏิบัติการทางความคิดหลากหลายรูปแบบดึงดูดนักพนันรายใหม่และรักษาผู้เล่นพนันรายเดิม (Anonymous (11), Interview, February 21, 2021; Anonymous (12), Interview, March 6, 2021)

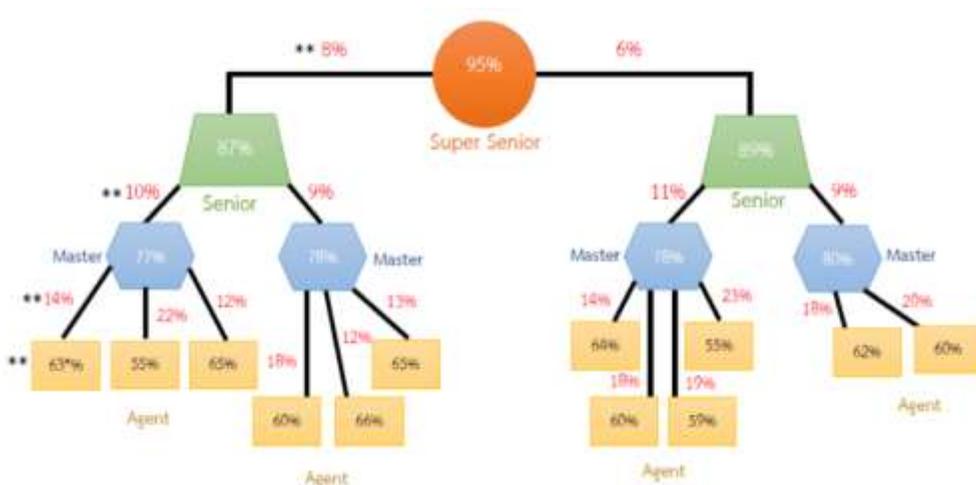
รูปแบบการประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ข้างต้น ทำให้ซีเนียร์และมาสเตอร์หนึ่งรายมีกระบวนการประกอบธุรกิจลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ มีเฉพาะระบบเครดิต มีเฉพาะระบบเงินสดหรือมีทั้งระบบเครดิตและเงินสด ด้วยเหตุนี้จำนวนเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็น

ผลจากซีเนียร์และมาสเตอร์ขยายการประกอบธุรกิจด้วยการสร้างเว็บไซต์ใหม่ ขณะเดียวกันก็มีผู้คนที่กลุ่มหนึ่งผันตัวเข้าสู่ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ผ่านการเป็นซีเนียร์และมาสเตอร์ ดังนั้นจำนวนเว็บไซต์พนันที่เพิ่มขึ้นจึงเป็นทั้งสาเหตุและผลลัพธ์จากการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ กล่าวคือ การเกิดขึ้นของเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์เปรียบเสมือนการสร้างโอกาสและทางเลือกแก่นักพนันให้มีช่องทางการเล่นที่หลากหลายยิ่งขึ้น และจำนวนนักพนันที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้ประกอบการขยายธุรกิจหรือเข้ามาประกอบธุรกิจประเภทนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เล่น

4) *เอเจนต์ (Agent)* เป็นผู้กระทำการที่มีบทบาทในการสร้างหรือขยายฐานนักพนัน และเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกลุ่มนักพนันฟุตบอลออนไลน์มากที่สุด เอเจนต์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เอเจนต์ไม่ถือสู๊ เอเจนต์ประเภทนี้เป็นเพียงตัวกลางหรือผู้ประสานงานเพื่อรวบรวมและส่งยอดการเล่นพนันทั้งหมดให้มาสเตอร์และเอเจนต์ถือสู๊ เอเจนต์กลุ่มนี้จะถือสู๊ร่วมกับมาสเตอร์ประมาณ 5-70% หากพิจารณาบทบาทและปฏิบัติการของเอเจนต์ที่มีต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ สะท้อนให้เห็น 4 มิติ คือ หนึ่งกระชับเครือข่ายที่มีอยู่เดิมผ่านการโน้มน้าวผู้เล่นพนันให้เพิ่มความถี่หรือเพิ่มจำนวนเงิน สองเชื่อมร้อยเครือข่ายใหม่ผ่านการแสวงหาผู้เล่นพนันฟุตบอลรายใหม่ สามสนับสนุนผู้เล่นที่อยู่ในเครือข่ายขึ้นเป็นเอเจนต์ สี่สร้างหลักประกันการเล่นพนันแก่ผู้เล่นเพื่อให้เกิดความมั่นใจในเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ นั้น (Agent Group, Focus Group Discussion, February 6, 2021; Anonymous (12), Interview, March 6, 2021; Anonymous (13), Interview, March 13, 2021)

ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำการทั้งหมดจะได้รับผันแปรตามถือสู๊ กล่าวคือ หากใช้ภาพที่ 1 (ที่มีเครื่องหมาย *) เป็นตัวอย่างอธิบายเห็นได้ว่าซูเปอร์ซีเนียร์มีสัดส่วนถือสู๊อยู่ 95% แต่ซูเปอร์ซีเนียร์เก็บอัตราถือสู๊ไว้เพียง 8 % อีก 87% กระจายให้ซีเนียร์ เมื่อซีเนียร์ได้โควตาถือสู๊มาซีเนียร์เก็บอัตราถือสู๊ไว้เพียง 10 % อีก 77% กระจายให้มาสเตอร์ และเมื่อมาสเตอร์ได้โควตาถือสู๊มาสเตอร์เก็บอัตราถือสู๊ไว้ 14% อีก 63% กระจายให้เอเจนต์ จากอัตราการถือสู๊ดังกล่าวสมมุติว่าผู้เล่นพนันเล่นเสีย 100 บาท เอเจนต์จะได้เงิน 63 บาท มาสเตอร์ได้เงิน 14 บาท ซีเนียร์ได้เงิน 10 บาทและซูเปอร์ซีเนียร์ได้เงิน 8 บาท ส่วนเจ้าของเว็บไซต์ต่างประเทศได้เงิน 5 บาท^๕ เป็นต้น

^๕ จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าในหนึ่งสายของการประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ผู้กระทำการระดับบนได้ส่วนแบ่งน้อยกว่าผู้กระทำการระดับล่าง แต่ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำการระดับบนได้รับกลับมีจำนวนมาก เพราะซูเปอร์ซีเนียร์ ซีเนียร์ มาสเตอร์มีลูกข่ายของตนเองเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 1 ตัวอย่างผลประโยชน์ที่ผู้กระทำการกลุ่มต่าง ๆ ได้รับ

5) กลุ่มผู้กระทำการที่มีส่วนเชื่อมโยงกับผู้ประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ในประเทศไทย กรณีซีเนียร์และมาสเตอร์เปิดให้เล่นพนันผ่านระบบเงินสดจะมีผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องอีก 2 กลุ่ม คือ

(ก) กลุ่มนักบริหารจัดการ (Admin) เป็นบุคคลในเครือข่ายของซีเนียร์และมาสเตอร์ มีหน้าที่บริหารจัดการเว็บไซต์พนันฟุตบอลออนไลน์ รวมถึงอำนวยความสะดวกให้กับนักพนัน ผู้กระทำการกลุ่มนี้ ประกอบด้วย โปรแกรมเมอร์ (Programmer) พนักงานบริการลูกค้า พนักงานดูแลระบบ

(ข) กลุ่มผู้สนับสนุน (Supporter) มีบทบาทส่งเสริมหรือสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเล่นพนันฟุตบอลด้วยกลวิธีต่าง ๆ กลุ่มผู้สนับสนุนที่สำคัญ คือ กลุ่มผู้วิเคราะห์เกม (Guru) กลุ่มผู้เขียนบทความ กลุ่มพรีตตี้ (Pretty) เน็ตไอดอล (Net Idol) และยูทูบเปอร์ (YouTubers) หนังสือพิมพ์กีฬาและเว็บไซต์ข่าวกีฬา บริษัทรับจ้างเขียนเว็บไซต์พนัน บริษัทรับจ้างประชาสัมพันธ์และทำการตลาดให้แก่เว็บไซต์พนัน

(3) กลุ่มผู้เล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ เป็นผู้กระทำการที่อยู่ระดับฐานรากอยู่นอกเหนือข่ายของผู้ประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ แต่ผู้ประกอบการทุกฝ่ายต่างพยายามช่วงชิงและกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจ หากพิจารณาการเล่นพนันของผู้เล่นแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ (Anonymous (13), Interview, April 4, 2021; Anonymous (13), Interview, April 27, 2021;)

1) กลุ่มที่เล่นพนันผ่านระบบเครดิต โดยเอเยนต์จะเปิดระบบสมาชิก (Member) และให้ชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) รวมทั้งเครดิตจำนวนหนึ่งสำหรับเล่นพนัน ผู้เล่นหนึ่งรายอาจเล่นพนันกับเอเยนต์หลายคน เนื่องจากเอเยนต์บางรายให้เครดิตไม่เพียงพอกับความต้องการ บางครั้ง

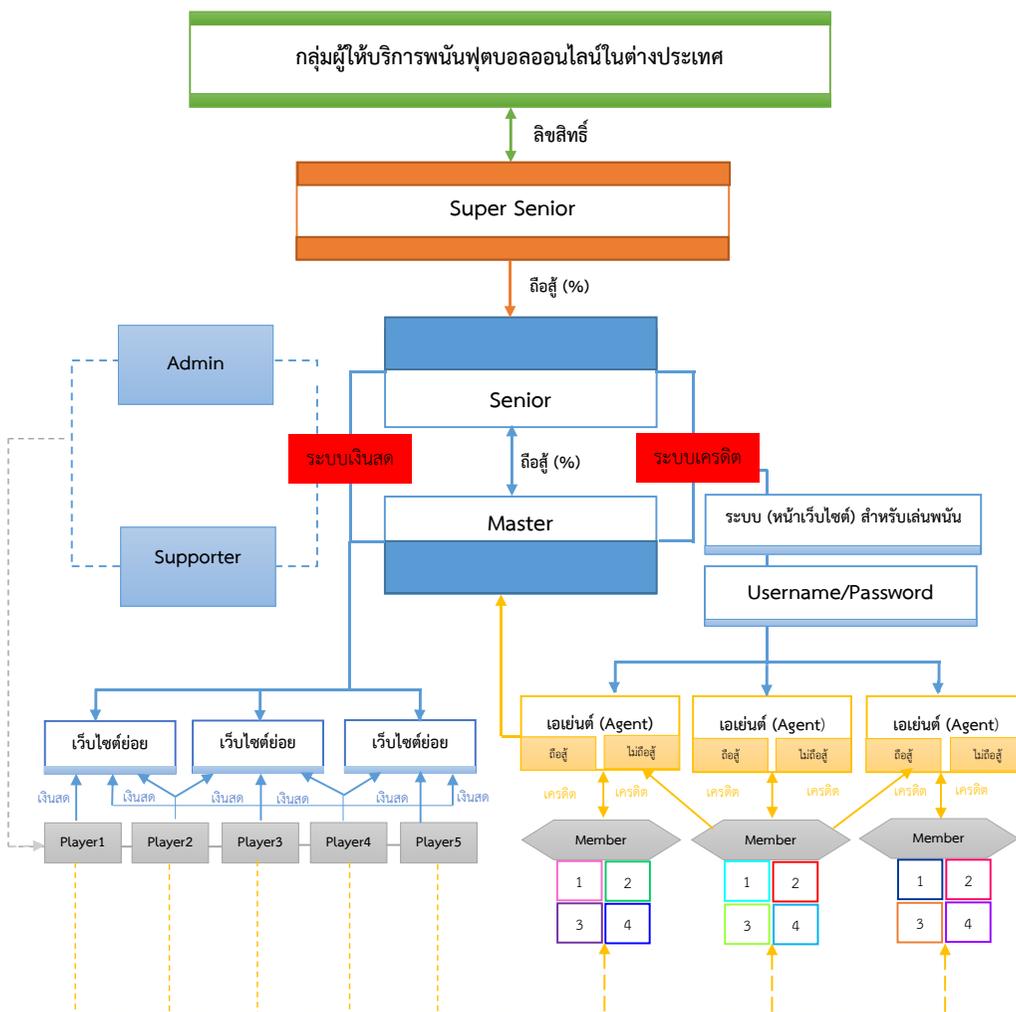
ได้รับเครดิตจากเอเยนต์รายอื่น ๆ ที่ผู้เล่นรู้จักหรือเล่นพนันกับเอเยนต์รายหนึ่งเสียและต้องการหาเงินมาชำระจึงต้องหาเอเยนต์รายใหม่เพื่อเล่นพนัน

2) *กลุ่มที่เล่นพนันผ่านระบบเงินสด* ผู้เล่นกลุ่มนี้ต้องสมัครสมาชิก (บางเว็บไซต์ต้องติดต่อผ่านแอปพลิเคชันไลน์ บางเว็บไซต์เปิดให้สมัครบนหน้าเว็บไซต์) และต้องกรอกรายละเอียดส่วนตัวของผู้เล่น ต่อมาผู้เล่นต้องโอนเงินเข้าบัญชี (ตามรายชื่อธนาคารที่เว็บไซต์ระบุ) หลังจากนั้นเว็บไซต์จะกำหนดชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) ให้ผู้เล่นเพื่อเข้าระบบ

3) *กลุ่มที่เล่นพนันผ่านระบบเครดิตและระบบเงินสดควบคู่กัน* รูปแบบการเล่นพนันเริ่มต้นจากการเสียพนันในระบบเงินสดและต้องการถอนคืนแต่ไม่มีเงินฝากเข้าระบบ (หรือไม่ต้องการโอนเงินเข้าระบบ) นักพนันกลุ่มนี้จึงเลือกขอเครดิตจากเอเยนต์เพื่อเล่นพนันในระบบเครดิต

เมื่อพิจารณาบทบาทและปฏิบัติการของผู้เล่นที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ แสดงให้เห็น 3 มิติ คือ กรณีเล่นพนันได้ (เป็นส่วนใหญ่) ผู้เล่นมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนเงินหรือเพิ่มความถี่ในการเล่นพนัน กรณีเล่นพนันเสีย (เป็นส่วนใหญ่) ผู้เล่นจะสร้างความหลากหลายและความต่อเนื่องในการเล่น ผ่านการเล่นพนันระบบเงินสดควบคู่กับระบบเครดิตหรือขอเพิ่มเครดิตจากเอเยนต์รายเดิม และแสวงหาเอเยนต์รายใหม่ กรณีเสมอตัวผู้เล่นจะเลือกเล่นพนันต่อเพราะมีเครดิตเหลือและมีความหวังว่าจะได้กำไร (Anonymous (14), Interview, April 6, 2021; Online Football Betting Players Group (1); , Focus Group Discussion, March 14, 2021; Online Football Betting Players Group (2); , Focus Group Discussion, March 27, 2021)

ปรากฏการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ให้บริการในต่างประเทศ ผู้ประกอบกิจการในประเทศ ตลอดจนผู้เล่นพนันต่างแสดงบทบาทหรือมีปฏิบัติการทางสังคมแตกต่างกันออกไป แต่ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งตรงกันข้ามกลับเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน กระทั่งประกอบสร้างเป็นเครือข่ายที่มีความเป็นปึกแผ่นและมีเอกภาพ เมื่อผู้กระทำการเหล่านี้ก่อรูปเครือข่ายของตนได้ก็จะกระชับความสัมพันธ์ด้วยกลวิธีต่าง ๆ พร้อมกับเชื่อมร้อยเครือข่ายกับผู้กระทำการกลุ่มใหม่ผ่านการสร้างความสัมพันธ์แนวราบและแนวตั้ง (Horizontal and Vertical Relationship) เพื่อขยายเครือข่ายที่ตนเองรับผิดชอบให้กว้างขวางขึ้น ดังนั้นการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้กระทำการเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เกิดขึ้นจากปฏิบัติการและปฏิสัมพันธ์ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จนธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ดำรงอยู่อย่างมั่นคงและขยายตัวอย่างก้าวหน้า

ภาพที่ 2 เครือข่ายผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์

3. ข้อเสนอแนะในการป้องกัน แก้ไขปัญหาพนันฟุตบอลออนไลน์ จากการสังเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะผู้วิจัย พบว่า ฉากทัศน์ (Scenario) ต่อการป้องกัน แก้ไขปัญหาพนันฟุตบอลออนไลน์ที่ผ่านมาแบ่งเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ ฉากทัศน์แรกอยู่บนหลักคิดว่าควรให้พนันฟุตบอลออนไลน์เป็นสิ่งถูกกฎหมาย ดังนั้นจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และฉากทัศน์ที่สองอยู่บนหลักคิดว่าไม่ควรทำให้พนันฟุตบอลออนไลน์เป็นสิ่งถูกกฎหมาย ดังนั้นจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางควบคุมและปราบปรามอย่างเข้มข้น หากใช้ฉากทัศน์ทั้งสองเป็นกรอบ

นำเสนอข้อเสนอแนะ ภายใต้ความเป็นจริงทางสังคมปัจจุบันและเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต กลไกรัฐหรือภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องอาจกำหนดแนวทางดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ

(1) **ระยะแรก** เป็นห้วงเวลาที่สังคมไม่มีความพร้อมต่อการกำหนดให้พนันฟุตบอลออนไลน์เป็นสิ่งถูกกฎหมาย สถานการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุม ปรามปรามอย่างเข้มงวดและเน้นการทำงานเชิงรุก รวมทั้งต้องปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมหรือตรากฎหมายขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบและวิธีการเล่นพนันในสังคม ขณะเดียวกันต้องสร้างกลไกป้องกันไม่ให้เด็ก เยาวชน กลุ่มเสี่ยงเข้าสู่วงการพนัน เช่นเดียวกับการกล่อมเกลาและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องต่อการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ หรือกำหนดให้มีการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์และอาจพิจารณาจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยความสะดวกการจัดการปัญหาการพนัน” เป็นต้น

(2) **ระยะกลาง** เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ กลายเป็นธุรกิจถูกกฎหมาย กระบวนการที่อาจนำมาใช้ คือ การถอดบทเรียนจากประเทศที่อนุญาตให้ธุรกิจพนันออนไลน์เป็นธุรกิจถูกกฎหมาย การวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้ (Cost-benefit Analysis: CBA) การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) การออกแบบหรือสร้างระบบการเล่นพนันแบบรับผิดชอบ (Responsible Gambling) ทั้งในส่วนผู้ประกอบการธุรกิจและผู้เล่นพนัน เพื่อลดความเป็นไปได้ของความเสียหายจากการเล่นพนันให้เหลือน้อยที่สุด หรือแสวงหามาตรการสำหรับให้การศึกษา กับประชาชนให้รู้เท่าทันการพนัน (Critical Consciousness) (Praditsil and Seemung ,2019, p.123)

(3) **ระยะยาว** เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Participation in Decision-making) หากประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับหรือเห็นด้วยกับการพนันถูกกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาอนุญาตให้มีการเล่นหรือประกอบธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ภายใต้การกำกับ ดูแลอย่างใกล้ชิด และกำหนดเงื่อนไขเบื้องต้น (Pre-conditions) ประกอบการทำให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ถูกกฎหมาย

อภิปรายผล

นัยเชิงทฤษฎี

ข้อค้นที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างเปรียบเสมือนกรอบหรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดปฏิบัติการทางสังคมของผู้กระทำการ นอกจากนี้ก็เป็นโอกาสให้ผู้กระทำการแสดงพฤติกรรมได้หลากหลายรูปแบบ ดังปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ต่อไปนี้

(1) พฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ของผู้กระทำการ เป็นผลจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้การพนันฟุตบอลออนไลน์เติบโต ทั้งการขยายตัวและโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การขยายตัวของตลาดและธุรกิจการพนันที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง หรือความเฟื่องฟูและการขยายตัวของการแข่งขันฟุตบอล ส่งผลให้ผู้เล่นมีทางเลือกในการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์หลากหลายแบบ ประกอบกับมีโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้สนามพนันฟุตบอลออนไลน์กลายเป็นสถานที่พิสูจน์หรือแสดงความเป็นชายหลายประการ ทั้งการทดลองอยู่กับความเสี่ยง แบกรับความกดดัน หรือเป็นสถานที่ทดสอบความอดทนอดกลั้น ความแข็งแกร่ง ภาวะผู้นำ ความกล้าได้กล้าเสีย การชิงไหวพริบ เป็นต้น

(2) โครงสร้างที่ดำรงอยู่ไม่สามารถปฏิบัติการตามบทบาทที่คาดหวัง (Expected Role) ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็น กลไกรัฐด้านอุดมการณ์ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สื่อมวลชน กฎหมาย ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ ตลอดจนกล่อมเกล่าผู้คนให้เห็นถึงโทษและผลกระทบของการเล่นพนัน หรือกลไกรัฐด้านการควบคุมปราบปราม ซึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาการพนันได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างเช่นนี้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ขยายตัว

(3) ผู้เล่นถูกกระตุ้นและดึงดูดให้เข้าสู่การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ ด้วยโครงสร้างที่เป็นแรงดึงดูดทั้งวิธีการเล่นพนันที่ถูกออกแบบให้แตกต่างกับการเล่นพนันแบบโต๊ะพนันฟุตบอล การสร้างรูปแบบการเล่นพนันที่หลากหลาย การปรับเปลี่ยนการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมหรืออาศัยกลยุทธ์ทางการตลาด ขณะเดียวกันก็มีปฏิบัติการทางภาษาเพื่อครอบงำและครอบงำความคิดของผู้เล่นพนัน เช่น การสร้างจินตภาพเกี่ยวกับการเล่นพนันฟุตบอลที่แตกต่างจากการรับรู้ของสาธารณชนทั่วไป การประกอบสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การดำรงอยู่และอิทธิพลของโครงสร้างเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้กระทำการ เป็นเพียงหุ่นเชิดหรือถูกกำกับด้วยพลังของโครงสร้างทางสังคมเพียงมิติเดียว ตรงกันข้ามผู้กระทำการ หลายกลุ่มได้รวมตัวในรูปพันธมิตร (Alliance) หรือสู้ทางสังคม (Social Struggle) เพื่อประกอบสร้างผลิตซ้ำและเปลี่ยนรูปโครงสร้างให้ตอบสนองจุดมุ่งหมายของตน กล่าวคือ

(1) ผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ซูเปอร์ซีเนียร์ ซีเนียร์ มาสเตอร์ เอเยนต์ และกลุ่มผู้กระทำการที่มีส่วนเชื่อมโยงทั้งโปรแกรมเมอร์ พนักงานบริการลูกค้า พนักงานดูแลระบบ ผู้วิเคราะห์เกม กลุ่มพริตตี้ เน็ตไอดอล ยูทูบเปอร์ บริษัทรับจ้างเขียนเว็บไซต์พนัน บริษัทรับจ้างประชาสัมพันธ์และทำการตลาด นำไปสู่การประกอบสร้างและผลิตซ้ำกล

ยุทธ์ศาสตร์ทางการตลาดจูงใจผู้เล่นพนัน การออกแบบวิธีและรูปแบบการเล่นพนันให้มีความหลากหลาย ตลอดจนแสวงหายุทธวิธีครองความคิดผู้เล่น

(2) ผู้เล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ แม้มีมติหนึ่งจะถูกกำกับและครอบงำด้วยปฏิบัติการของผู้ประกอบธุรกิจ แต่ผู้กระทำการกลุ่มนี้ก็พยายามแสวงหายุทธวิธีเอาชนะเงื่อนไขการเล่นพนันที่ถูกกำหนดขึ้น อาทิ ใช้โบนัสที่ได้รับจากการฝากเงินแสวงหาส่วนต่างโดยทายผลการแข่งขันฟุตบอลหนึ่งคู่แบบแพ้ชนะควบคู่กันไป หรือทำให้ตนเองได้เปรียบเจ้ามือผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อัตราต่อรอง กลยุทธ์ กลวิธี รวมทั้งแผนการเล่นพนันฟุตบอล ขณะเดียวกันพวกเขาก็พยายามประกอบสร้างความคิดบางอย่างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการเล่นพนัน เช่น ผลิตสร้างชุดความคิดว่าการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์เปรียบเสมือนการเสี่ยงโชคประเภทหนึ่งที่มีทั้งโอกาสได้และเสีย บางครั้งอาจขาดทุน บางครั้งก็ได้กำไร และไม่มีใครเล่นพนันได้เสมอไปหรือเสียตลอดไป เป็นต้น

(3) ปฏิบัติการของผู้กระทำการบางมิติ แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ แต่ส่งผลเชื่อมโยงต่อการขยายตัวธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ดังกรณีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้การเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีเป็นไปด้วยความสะดวก หรือความเพื่องฟูและขยายตัวของการแข่งขันฟุตบอลทั้งในและต่างประเทศซึ่งส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลหนึ่งในนั้น ก็คือ ธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ตลอดจนมีการประกอบสร้างกีฬาฟุตบอลให้เป็นส่วนหนึ่งในโลกของผู้ชาย การเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์จึงเป็นสนามแห่งการพิสูจน์ความเป็นชายกระแสหลัก

การศึกษาการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ผ่านการประยุกต์แนวคิดและวิธีวิทยา โครงสร้างและผู้กระทำการ ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของแนวคิดโครงสร้างที่เชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมหรือพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดโดยโครงสร้าง ดังนั้นการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จึงอยู่ในกรอบหรือข้อจำกัดของโครงสร้างที่ดำรงอยู่ ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นข้อจำกัดของแนวคิดผู้กระทำการ ที่เชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมหรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลจากการกระทำโดยเจตนาของมนุษย์เองและมนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาแบบสมัครใจไม่มีใครบังคับ กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการปฏิเสธความคิดที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดจากภายนอก (Determinism) และพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากเจตนาของมนุษย์ (Voluntarism) รวมทั้งปฏิเสธความคิดแบบทวิลักษณ์นิยม (Dualism) ในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม เนื่องจากการวิจัยมีข้อค้นพบว่าแม้ผู้กระทำการจะปฏิบัติการหรือแสดงพฤติกรรมตามกรอบโครงสร้างของสังคม แต่ผู้กระทำการเหล่านี้ก็ไม่ใช่มนุษย์ที่ถูกควบคุมและกำหนดด้วยโครงสร้างได้ทั้งหมด เพราะผู้กระทำการมีคุณสมบัติเฉพาะที่โครงสร้างไม่มี คือ ความสามารถผลิตซ้ำและเปลี่ยนโครงสร้างสังคมได้ ด้วยเหตุนี้โครงสร้างและผู้กระทำการจึงไม่ใช่ผู้ทรงอำนาจเพียงฝ่ายเดียว แต่ทั้งสองส่วนจะมีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อกันหรือเชื่อมโยงกัน กระทั่งเกิดกระบวนการร่วมสร้าง

(Mutual Constitution) เป็นเหตุให้โครงสร้างที่ดำรงอยู่ในสังคมเป็นผลผลิตของปฏิบัติการทางสังคมของมนุษย์ แต่ปฏิบัติการทางสังคมของมนุษย์ก็ไม่ได้เป็นอิสระตรงกันข้ามกับเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างบางอย่าง (Laungaramsri, 2020, pp.189) หลากหลาย

นัยเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบการวิจัย ทำให้เห็นว่าการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ โครงสร้างเหล่านี้เป็นทั้งโอกาส ข้อจำกัดและแรงดึงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลออนไลน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โครงสร้างบางมิติไม่ได้เกี่ยวข้องกับพนันฟุตบอลออนไลน์โดยตรง แต่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจมหาศาล โครงสร้างบางอย่างอยู่นอกเหนือการควบคุมและเกินกว่าศักยภาพของกลไกรัฐเป็นเหตุให้ยากต่อการจัดการบางโครงสร้างเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ดังนั้นมาตรการเชิงควบคุม กำกับ จึงไม่อาจปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมของปัจเจกบุคคลได้ทั้งหมด

ส่วนผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์ ก็มีความหลากหลายและซ้อนทับกันหลายชั้น ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์เกี่ยวข้องกับเครือข่ายผู้มีอำนาจและอิทธิพล เมื่อเป็นเช่นนี้การปราบปราม จับกุม จึงไม่อาจเชื่อมโยงสู่ผู้กระทำการระดับบนได้ ตรงกันข้ามผู้ถูกจับกุมส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้กระทำการที่มีส่วนเชื่อมโยง อาทิ โปรแกรมเมอร์ พนักงานบริการลูกค้า พนักงานดูแลระบบ ตลอดจนถึงกลุ่มผู้สนับสนุน เป็นต้น

ปรากฏการณ์ข้างต้นสะท้อนว่าการแก้ไขปัญหามันฟุตบอลออนไลน์ที่ผ่านมา กลไกรัฐไม่สามารถจัดการกับต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งในเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ โดยเฉพาะการสกัดกั้นเว็บไซต์หลักที่ให้บริการพนันออนไลน์จากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังไม่ได้จับกุมหรือดำเนินคดีกับผู้ประกอบการระดับบนซึ่งเปรียบเสมือนผู้มีบทบาทหลักขับเคลื่อนธุรกิจ เช่นเดียวกับไม่มีมาตรการจัดการกับผู้เล่นพนันที่เป็นฐานค้าเงินธุรกิจประเภทนี้

ภายใต้สถานการณ์ที่ดำรงอยู่ กระบวนการแก้ไขปัญหามันฟุตบอลออนไลน์เชิงหลักการต้องให้ความสำคัญกับเงื่อนไขเชิงโครงสร้างและผู้กระทำการ เพราะการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองส่วน ด้วยเหตุนี้การทุ่มเทพยายามหรือสรรพกำลังไปยังส่วนใดส่วนหนึ่งจึงไม่อาจแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ ส่วนวิธีการแก้ไขปัญหามาตรการเชิงควบคุม ปราบปราม แม้เป็นเงื่อนไขจำเป็น (Necessary Conditions) แต่อาจไม่ใช่เงื่อนไขเพียงพอ (Sufficient Conditions) ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน เนื่องจากความสลับซับซ้อนและมีผู้กระทำการที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ดังนั้นต้องใช้แสวงหาวิธีการที่หลากหลายทั้งการกล่อมเกลாத่างสังคม การป้องกัน สกัดกั้น ควบคุม ดำเนินคดี ตรวจสอบ ตลอดจนบูรณาการการทำงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หรือสร้างความสมดุล

ระหว่างการใช้กลไกรัฐด้านอุดมการณ์และกลไกรัฐด้านการปราบปราม ท้ายที่สุดต้องศึกษาความเป็นไปได้ที่จะทำให้พนันออนไลน์เป็นสิ่งถูกกฎหมาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นที่ควรนำไปสู่การศึกษาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับการพนันออนไลน์และพนันฟุตบอลออนไลน์ มีดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาความเป็นไปได้ในการทำให้พนันออนไลน์เป็นสิ่งถูกกฎหมาย โดยประเด็นศึกษาอาจทำการวิเคราะห์ต้นทุน ผลได้ ผลเสีย ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นตามมา

(2) การศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ (นอกเหนือจากการใช้กลไกด้านกฎหมาย) โดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เปิดโอกาสให้มีการเล่นพนันออนไลน์อย่างถูกกฎหมาย และประเทศที่ไม่ยอมให้มีการเล่นพนันออนไลน์

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “โครงสร้างและผู้กระทำการที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจพนันฟุตบอลออนไลน์” ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน (Center for Gambling Studies: CGS) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- Anusorn Limmanee. (1999). *Explaining political analysis : An introduction to philosophical social sciences* [In Thai]. Bangkok: Textbook and Teaching Document Production Project, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.
- Chaiyon Praditsil and Jirayut Seemung. (2019). Casino capitalism at Thailand's borders: theoretical propositions in political economy and policy options [In Thai]. *Journal of Social Sciences*, 49(1), 107-126.
- Chalatchai Ramitanon (2013). *Thai society and the culture of “gambling” (2) Decoding of women playing the lottery and men betting on football* [In Thai]. Retrieved from https://www.gamblingstudy-th.org/issues_topic_1.php?url=

- Chanchai Soontarot. (2016). *Measures to control and punish offenders related to gambling: a case study of online football betting* [In Thai]. (Personal Performance, Junior Executive Judge Course, Class 15, Institute of Judicial Service, Courts of Justice Office of the Court of Justice). Retrieved from <https://library.coj.go.th/en/media/49270/importanttoday.html>
- Chettha Phuanghai. (2005). *Structure-agency* [In Thai]. Bangkok: Office of the National Research Council of Thailand. Retrieved from [https://icgp.thainhf.org/th/Inside Thailand. \(2020, 4 August\). The Thai in-depth program 5 August 2020](https://icgp.thainhf.org/th/Inside%20Thailand.%20(2020,%204%20August).%20The%20Thai%20in-depth%20program%205%20August%202020) [Video file]. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=BYlRztE0fQ4issues_topic_1/105/3/1/สังคมไทยกับวัฒนธรรม-039การพนัน039-1/
- Office of the Council of State. (2016). *Memorandum of principles and reasons for the draft of the gambling Act B.E.* [In Thai]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/data/news/news11978.pdf>
- Paisan Limsathit. (2012). *Online gambling. soccer predictions Online Gaming: Deployment Issues Gambling Act B.E. 2478* [In Thai]. Retrieved from
- Phantharat Srisuwan. (n.d.). *Measures and mechanisms for regulating online gambling in foreign countries and guidelines for creating mechanisms to control online gambling in Thailand* [In Thai]. Bangkok: Center for Gambling Studies, Faculty of Economics, Chulalongkorn University.
- Phuttanai Praophan. (2019). *Online gambling the danger near* [In Thai]. Retrieved from <https://www.dsi.go.th/Files/25620626/การพนันออนไลน์ภัยใกล้ตัว.pdf>
- Pinkaew Laungaramsri. (2020). *Theory of practice and turning points in anthropology* [In Thai]. *Journal of Anthropology*, 3(2), 186-194.
- Piyaorn Phangphadung. (n.d.) *UK and US online gambling regulations and guidelines for applying the gambling act 1935 to online gambling* [In Thai]. Bangkok: Support Program for Problem Gambling Research Center Office of the Thai Health Promotion Foundation.
- Rungnapha Yanyongkasemsuk. (2012). Concept of habitus and solution to the structure-agency dualism [In Thai]. *Journal of Politics, Administration and Law*, 4(3), 379-409.

SBOBET. (2021). *SBOBET licence information*. Retrieved from

<http://help.sbobet.com/article/sbobet-licence-information-308.html>

Wasan Panyakaew. (2014). *Football betting, power and masculinity in Thai football.*

history of power, politics and masculinity [In Thai] . Bangkok: Center for Gambling Studies, Faculty of Economics, Chulalongkorn University.

Wisanu Wongsinsirikul. (2011). *Online gambling games: the scourge of gambling games that must be controlled* [In Thai]. Bangkok: Center for Gambling Studies, Faculty of Economics, Chulalongkorn University.